

N:o 10.

Ankom till Riksd. kansli den 10 maj 1887, kl. 1 e. m.

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3, i anledning af föreslagna ändringar i gällande lagstiftning rörande försäljning af vin och maltdrycker.

Uti skrifvelse till Konungen den 12 maj 1885 anhöll samma års Riksdag om sådan ändring i då gällande lagstiftning, att den, som vill åt allmänheten tillhandahålla vin och maltdrycker till salu för afhemtning till mindre quantitet än tio liter, skulle vara skyldig dertill utverka sig tillstånd i samma ordning, som bestämdes i §§ 3—6 i kongl. förordningen den 18 september 1874 angående villkoren för försäljning till föräring på stället af vin och maltdrycker, samt att magistrat måtte erhålla samma rättighet att för viss tid eller för alltid förbjuda försäljare i stad vidare försäljning af nämnda drycker i det fall och på det sätt, som medgifvits kommunalnämnd i 14 § af nyss åberopade kongl. förordning, såsom denna paragraf då lydde i kongl. kungörelsen af den 30 november 1876.

Sedan länsstyrelsernas underdåniga yttranden häröfver blifvit inhemtade, utfärdade Kongl. Maj:t den 24 oktober 1885 den nu gällande »Förordning angående försäljning af vin, maltdrycker, kokadt kaffe och andra tillagade, icke spirituösa drycker», uti hvilken förordning §§ 11 och 15 innefatta Kongl. Maj:ts svar på Riksdagens berörda framställning.

Dessa §§ lyda sålunda:

11 §. »Vill den, som icke på grund af stadgandet i 1 § 5 mom.» (på grund af rätt till minuthandel med eller utskänkning af bränvin eller till *utskänkning* af vin) är dertill berättigad, på landet idka försäljning af vin för afhemtning till mindre belopp än tio liter, göre skriftligen derom ansökan hos kommunalnämnden samt foge vid ansökan betyg om god frejd och uppgift å det ställe, der försäljningen skall ega rum. Kommunalnämnden afgifve öfver ansökningen utlåtande, innefattande bestämdt till- eller afstyrkande, samt öfverlemne derefter ärendet till kommunalstämmans yttrande. Varder ansökningen afstyrkt af både kommunalnämnden och kommunalstämman, anses frågan hafva förfallit; är åter ansökningen tillstyrkt af endera eller båda, har kommunalnämnden att skyndsamt insända handlingarna till Konungens befallningshafvande, som derefter eger att i ärendet besluta; och gälle om Konungens befallningshafvandes beslut i sådant ärende och om återkallelse af meddeladt tillstånd hvad i 2 § 2 och 3 mom. är stadgadt.» (Neml. att Konungens befallningshafvande eger återkalla gifven tillåtelse samt att öfver afslag å ansökning eller återkallelse af meddeladt tillstånd klagan ej må föras).

»Hvad i denna § är föreskrifvet skall iakttagas hvarje gång försäljningsställe ombytes.»

15 §. 1. »Håller handlande vin eller maltdrycker för afhemtning till salu, och visar sig att genom försäljningen oloflig utskänkning främjas eller oordningar eljest föranledas, eger i stad magistraten och på landet kommunalnämnden att för viss tid eller för alltid förbjuda sådan handlande all vidare försäljning af nämnda drycker; och gälle i fråga om verkställighet och underställning af sådant beslut hvad i 14 § 1 mom. är stadgadt.» (Neml. att beslutet går genast i verkställighet, men skall underställas Konungens befallningshafvandes pröfning.)

2. »Sådant förbud, som nu är nämndt, må ock omedelbarligen meddelas af Konungens befallningshafvande, sedan den, hvars rätt är i fråga, äfvensom magistraten eller kommunalnämnden blifvit hörda.»

3. Fortsättes försäljningen, sedan förbud deremot delgifvits, vare ansvar därför såsom i 12 § är för oloflig utskänkning af vin eller malt-drycker stadgadt.» (Böter från fem till femtio kronor med ökning till högst tvåhundra kronor vid iteration.)

Uti det ämne, som med anförda förordning afses, hafva vid innevarande Riksdag blifvit väckta och till utskottet remitterade tvenne motioner, den ena (n:o 101) af Herr *Liss Olof Larsson* och den andra (n:o 18) af Herr *P. Näsman*.

I den förstnämnda motionen framhållas missbruken vid den fria handeln med vin och maltdrycker, hvarom vittnade, förutom de många motionerna vid riksdagarne samt de uttalanden, som i tidningar och på allmänna möten allt som oftast förekommit, framför allt den i hela landet pågående nykterhetsrörelsen. Denna rörelse borde icke genom lagstiftningen motarbetas, hvilket likväl komme att ega rum, så länge kommunerna saknade befogenhet att förekomma den lockelse till dryckenskap, som enligt gällande lag kunde genom handeln med sagda drycker utläggas af hvilken person som helst. En inskränkning i rättigheten till handel med vin och maltdrycker för afhemtning innebure icke någon inskränkning i näringsfriheten, utan vore endast ett medel att förhindra anordnandet af sådan affärsverksamhet af åsyftade slaget, som på grund af för handen varande omständigheter pröfvades vara för en ort obehöflig och skadlig. De invändningar, som häremot ofta blifvit gjorda i den arbetande befolkningens förmenta intresse, förlorade sin hufvudsakliga betydelse i betraktande deraf, att yrkandet på inskränkning i handeln med vin och maltdrycker förnämligast utginge just från den arbetande befolkningen, hvilken bäst varit i tillfälle att erfara den skada, hon genom den närvarande handelsfriheten lidit. Af dessa skäl föranleddes Riksdagens skrifvelse till Konungen den 12 maj 1885 och det hade derföre väckt öfverraskning, att Kongl. Maj:t icke fäst afseende å Riksdagens framställning i afseende å maltdryckers försäljning till afhemtning. Denna försäljning hade fått ohejdadt bedrifvas till skada för alla och det ansåges derföre nödvändigt, att samma inskränkning i fråga om försäljning af maltdrycker måtte ega rum, som den hvilken stadgats i fråga om försäljning af vin till afhemtning, helst de kommuner, som önskade flera försäljningsställen, kunde, äfven om ett sådant stadgande blefve utfärdadt, tillåta så många som helst att idka sådan handel, utan hinder deraf att andra kommuner, hvilka hade verklig skada af den fria försäljningen, finge rätt att pröfva både behovet af sådan försäljning inom kommunen och den persons lämplighet, som ville idka sådan handel.

På dessa grunder hemställer motionären, att *Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om sådan ändring i nu gällande lagstiftning angående vin och maltdryckers m. m. försäljning, att den, som vill åt allmän-*

heten tillhandahålla maltdrycker till salu för afhemtning till mindre quantitet än tio liter, skall vara skyldig dertill utverka sig tillstånd i samma ordning, som nu är bestämdt för den hvilken vill för afhemtning försälja vin i mindre quantitet än tio liter.

I motionen n:o 18 anför *Herr Näsman* hufvudsakligen följande:

Lagstiftningen under de senaste tjugo åren hade genom allt strängare villkor för försäljningen af vin och maltdrycker sökt att motverka det skadliga inflytande, som en ohämmad och okontrollerad försäljning af dessa drycker utöfvar. Dessa inskränkningar grundade sig på den öfverallt ständigt växande erfarenheten derom, att i samma mån bränvinslagstiftningen blifvit skärpt och tillgången på spritdrycker försvårats, vin och maltdrycker såsom surrogat för de förra fått en allt vidsträcktare användning och härvid visat sig medföra nästan enahanda faror för samhällslugnet som spritvaror. Bland sådana inskränkningar vore ock den kontroll af kommunalnämnd, som landthandlande blifvit underkastade och efter hvars införande man borde haft skäl förmoda att handeln med ifrågasvarande drycker blifvit tillräckligt omgärdad. Ännu återstode dock ett slags försäljning af maltdrycker, som vore oåtkomlig för nu gällande lagstadganden och som i samma mån band lades på handeln med dessa drycker i öfrigt, tilltoge i den grad, att densamma hotade att göra de redan åstadkomna inskränkningarne fullkomligt kraftlösa, neml. den försäljning, hvilken i mångdubblad skala utöfvades af ölbryggerierna från deras på alla vägar och stigar framfarande vagnar, som i flere afseende öfverträffade alla slags krogar. Dessa rikt försedda ölvagnar, hvilkas innehåll utbjödes åt hvarje mötande och i hvarje koja vid vägen, uppväckte begäret efter rusdrycker samt föranledde slagsmål och oordningar med förolämpningar och misshandel mot fredliga vandrare. På dessa grunder och då motionären icke ansåge, att ett absolut förbud borde af lagstiftaren meddelas i berörda afseende, utan att denna angelägenhet liksom landthandlandenas försäljning af maltdrycker lämpligast kunde ställas under kommunernas kontroll, föreslår motionären:

»det Riksdagen måtte för sin del besluta följande tillägg i 15 § i kongl. förordningen angående villkoren för försäljning till förtäring på stället af vin och maltdrycker m. m., nemligen mom. 4: »Hvad här ofvan är stadgadt om landthandlande, gälle äfven om tillverkare af maltdrycker, då han sådana drycker till försäljning kringför eller låter kringför».

Hvad först angår Herr *Liss Olof Larssons* motion, så finner utskottet, med vitsordande af det utaf honom framhållna behovet af en strängare lagstiftning beträffande rätten att på landet försälja maltdrycker för afhemtning, sig böra i allmänhet godkänna den föreslagna rigtningen af en dylik lagstiftning. Den genom kongl. förordningen den 24 oktober 1885 införda begränsning för handeln med vin har icke utöfvat och kan, enligt utskottets förmenande, icke komma att ensam utöfva någon synnerlig förbättring i de öfverklagade missförhållandena, hvilka utskottet anser hafva sin egentliga rot uti den fria handeln med öl för afhemtning. Det korrektiv mot missbruk vid dylik handel, som skulle ligga i den genom 15:de § i åberopade förordning åt kommunalnämnderna medgifna magt att förbjuda handeln, då den finnes förorsaka olaga utskänkning eller andra oordningar har redan länge varit stadgad, och det oakadt hafva de talrika klagomålen öfver samma missbruk fortfarit, ja snarare ökats än minskats, hvilket utskottet anser såsom bästa beviset på kraftlösheten af nämnda korrektiv.

Af dessa och på de af motionären anförda skäl finner utskottet sig böra förorda bifall till motionen.

Skulle detta vinna Riksdagens gillande, så och då derigenom det af Herr *Näsman* uti hans motion antydda önskningsmål, enligt utskottets tanke, komme att uppnås vida fullständigare än genom det af denne motionär föreslagna tillägg till 15:de § i åberopade förordning, finner utskottet sig sakna fog att tillstyrka den af motionären föreslagna utväg, och detta dess hellre som utskottet anser detsammans vidtagande vara äfven af annan orsak öfverflödigt.

Utskottet anser nemligen den af bryggare bedrifna försäljning af maltdrycker vara fullkomligt likställd med och underkastad samma vilkor som annan försäljning af dessa drycker enligt 1885 års förordning. Idkande af försäljning af dessa drycker medelst kringkörande, hvilket af motionären afses, torde kunna betraktas antingen såsom utskänkning eller såsom försäljning för afhemtning, allt efter de omständigheter, hvarunder försäljning sker. I det förra fallet är försäljningen underkastad de synnerligen stränga vilkor och bestämmelser, som innehållas i förordningens 3:dje t. o. m. 6:te §§, på det senare fallet åter är 15:de § redan nu tillämplig och man eger således redan det korrektiv, som motionären afsett att vinna.

Derest mot utskottets åsigt komme att åberopas 22 § 1 mom. af 1885 års förordning, hvilket förklarar, att förordningen icke eger tillämp-

ning på dem, som utomhus i *ringa* omfattning, vare sig medelst kringbärande eller från bord eller eljest, idka försäljning af maltdrycker, så vill utskottet yttra, att detta lagrum snarare talar för än emot utskottets åsigt. Det är nemligen tydligt, att derest försäljning utomhus sker i större omfattning, så upphör undantaget och förordningen varder tillämplig, och man lär väl få antaga, att det särskildt betonade begreppet »*ringa* omfattning» icke passar in på den nu ifrågavarande försäljningen från vagnar och kärror, som kringköras.

På dessa skäl och med vidtagande af ett nödigt förtydligande af Herr Liss Olof Larssons motion får utskottet hemställa:

1:o) Att, med bifall till sistnämnda motion, kammarén behagade för sin del besluta att uti skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om sådan ändring i nu gällande lagstiftning angående vin och maltdryckers, m. m. försäljning, att den, som vill på landet åt allmänheten tillhandahålla maltdrycker till salu för afhemtning till mindre quantitet än tio liter, skall vara skyldig dertill utverka sig tillstånd i samma ordning, som nu är bestämd för den, hvilken vill för afhemtning försälja vin i mindre quantitet än tio liter; och

2:o) Att Herr Näsmans ifrågavarande motion icke måtte till någon åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 juni 1887.

På utskottets vägnar:

AXEL KEY.

Reservation

af herrar *Key*, *Dieden* och *Siljeström*, *J. G.*:

Då vi icke instämma i utskottets utlåtande öfver Herr Liss Olof Larssons motion, anse vi oss böra i största korthet anföra de hufvudsakliga skälen till vår afvikande mening.

Det synes oss i främsta rummet så mycket mera betänkligt att, på sätt som föreslagits, inskränka friheten att idka en i och för sig lofflig näring, som denna inskränkning komme att äfven ganska kämbart drabba de uti näringslifvet viktiga bryggerierna, hvilka svårigen torde kunna umbära friheten att, oberoende af tillstånd, få följa sina tillverkningar i mindre qvantitet än tio liter. Tvifvelsutän skulle, efter införandet af den föreslagna lagändringen, de missbruk, hvaröfver nu klagas, återkomma i en svårare form, förenade med lagöfverträdelse (lönkrögeri och salning), hvilket icke plägar uteblifva, då allt för restriktiva skrankor läggas på näringar, af hvilka allmänheten har behof, och om hvilkas orättnätighet den icke är öfvertygad. Det synes ock hårdt och oriktigt att fördyra och försvåra tillgången till det slag af maldrycker, svagdricka, hvilket på många ställen utgör på samma gång en allmänt begagnad, helsosam läskedryck och en nödvändig del af en fattig arbetares måltider.

Mot missbruket af starkare maldrycker anse vi den åt kommunalnämnd medgifna magt vara, om den användes, ett verksamt medel, hvilken uppfattning bekräftas af flere bland de yttranden, som länsstyrelserna afgifvit, hvaribland vi särskildt nämna Konungens befallningshafvandes i Vermlands och Jönköpings län. Då det derjemte blifvit från flere håll anfördt, att det varit ett omåttligt förtärande af s. k. vin och öl *i förening*, som vållat de svåraste missbruken, men vinhandeln blifvit genom 1885 års förordning inskränkt, så anse vi att det vore skäl att, under anlitande af det i 15:de § lemnade korrektiv, afvakta verkan af denna förordnings nya bestämmelser, innan man ånyo vänder sig till Kongl. Maj:t med framställningar i ämnet.

Vi anse derföre:

att Herr Liss Olof Larssons motion icke bör af Riksdagen bifallas.
